Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 11 Tvo 2/2013, ECLI:CZ:NS:2012:11.TVO.31.2012.1

Číslo: 43/2013

Právní věta:

Proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž podle § 257 odst. 2 tr. ř. z důvodu uvedeného např. v ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. zastavil trestní stíhání obviněného s ohledem na aboliční ustanovení amnestie, není přípustný řádný opravný prostředek.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.03.2013

Spisová značka: 11 Tvo 2/2013

Číslo rozhodnutí: 43

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Abolice, Nepřípustnost trestního stíhání, Řízení o odvolání, Řízení o stížnosti

Předpisy: § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř.
§ 148 odst. 1 písm. a) tr. ř.
§ 257 odst. 2 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 148 odst. 1 písm. a) tr. ř. zamítl stížnost státního zástupce podanou v neprospěch obviněných Ing. J. E., JUDr. L. T. a J. V., proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 1. 2013, sp. zn. 6 To 6/201.

Z o d ů v o d n ě n í :

V trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 3 T 14/2001 bylo výše označeným usnesením Vrchního soudu v Praze podle § 257 odst. 2 tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. a čl. II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii z 1. 1. 2013 (uveřejněna pod č. 1/2013 Sb.), zastaveno trestní stíhání výše označených obviněných pro v usnesení blíže popsané skutky, v nichž byl spatřován zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku.

Proti tomuto usnesení podal státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze stížnost, v níž mimo jiné namítl, že přes poučení ze strany vrchního soudu o nepřípustnosti řádných opravných prostředků, má za to, že proti uvedenému rozhodnutí je stížnost přípustná.

K otázce přípustnosti stížnosti pak konkrétně uvedl, že „Ustanovení § 257 odst. 2 tr. ř. bylo zakomponováno do trestního řádu pro specifické případy, odlišné od „standardního“ postupu dle § 257 odst. 1 tr. ř., a to když některé důvody nepřípustnosti trestního stíhání dle § 11 odst. 1 tr. ř. nastanou až po vyhlášení napadeného rozsudku. V daném případě amnestie prezidenta republiky byla vyhlášena a překážka dle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. nastala nepochybně až po vyhlášení rozsudku soudem prvního stupně. V případě zastavení trestního stíhání dle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř. …stížnost přípustná není, a to vzhledem k § 141 odst. 2, věta druhá, tr. ř.“

Státní zástupce se však nedomnívá, že stejný princip lze aplikovat na ustanovení § 257 odst. 2 tr. ř. bez ohledu na skutečnost, že právo stížnosti není upraveno přímo v textu § 257 tr. ř. Činnost odvolacího soudu při postupu podle § 257 odst. 2 tr. ř. je podle státního zástupce odlišná od postupu podle odstavce prvního tohoto ustanovení. V případě druhého odstavce tohoto ustanovení odvolací soud reaguje na novou procesně významnou skutečnost, která nastala až po vyhlášení napadeného rozsudku soudem prvního stupně. Odvolací soud nepřezkoumává v tomto směru prvoinstanční rozhodnutí, neplní přezkumné úkoly odvolací instance, ale vzhledem k nově vzniklé překážce podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. sám ve věci meritorně rozhoduje z titulu, že v rozhodné době je právě u něj vedeno odvolací řízení, čímž přebírá úlohu soudu prvního stupně a jeho rozhodnutí je třeba považovat za rozhodnutí učiněné v první instanci ve smyslu § 141 odst. 2 věta druhá tr. ř. Tento výklad je podle státního zástupce v souladu s ústavními principy vztahujícími se k procesním právům účastníků a zásadě dvouinstančního soudního rozhodování.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) zjistil, že stížnost není přípustná.

Podle § 141 odst. 2 tr. ř. lze stížností napadnout usnesení soudu a státního zástupce jen v těch případech, kde to zákon výslovně připouští a jestliže rozhodují ve věci v prvním stupni. Tyto podmínky přitom musí být splněny kumulativně. S argumentací státního zástupce se podle názoru Nejvyššího soudu nelze ztotožnit. Trestní řád výslovně neupravuje přípustnost stížnosti proti rozhodnutí odvolacího soudu podle § 257 odst. 2 tr. ř. (viz text ustanovení § 257 tr. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2002) a nejedná se přitom ani o rozhodnutí v prvním stupni, jak se domnívá státní zástupce. Faktem je, že zde odvolací soud rozhoduje na základě skutečností, které jsou z hlediska rozhodnutí soudu prvního stupně nové, neboť nastaly až po něm. Nejedná se však o žádnou výjimečnou situaci, neboť v trestním řízení soud rozhodující o řádném opravném prostředku (stížnosti nebo o odvolání) obecně přihlíží k novým skutečnostem a důkazům (srov. § 249 odst. 3 tr. ř.). Posuzuje napadené rozhodnutí ex nunc, tedy podle skutkového i právního stavu existujícího v době jeho rozhodování. Např. musí přihlédnout ke změně trestního zákona, ke které došlo po rozhodnutí soudu prvního stupně. Přitom může o věci sám rozhodnout v souladu s novou právní úpravou a není sporu o tom, že toto jeho, z tohoto pohledu, „nové“ rozhodnutí nelze již napadnout dalším řádným opravným prostředkem. Situace, kdy byla po rozhodnutí soudu prvního stupně vyhlášena amnestie s aboličním ustanovením, které dopadá na posuzovanou věc, a odvolací soud ji aplikuje, nikterak nevybočuje z běžného postupu soudů rozhodujících ve věci v druhém stupni. Případnou chybu odvolacího soudu založenou na nesprávné aplikaci nových skutečností, resp. právních předpisů, by bylo možno napravit jen v rámci řízení o mimořádném opravném prostředku – dovolání nebo stížnosti pro porušení zákona.

V posuzovaném případě se nejedná ani o situaci, kdy je usnesení vydáno ohledně otázky svou povahou oddělitelné od věci meritorně projednávané ve smyslu nálezu Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 7. 1998, sp. zn. III. ÚS 86/98, publikovaného pod č. 79/1998 Sb. nál. a usn. Ústavního soudu, podle něhož „V trestním řízení obecné soudy rozhodují usnesením, jako nižší formou rozhodnutí, toliko tehdy, jestliže rozhodují v souvislosti s věcí (tj. v souvislosti s obžalobou) o otázkách k ní sice přidružených, nicméně o takových, které lze bez obtíží od „věci samé“ (jejího merita) oddělit; takové usnesení je rozhodnutím o samostatném meritorním (od věci samé odlišném) základu, spravuje se vlastním procesním režimem, a proto také tam, kde ze zákona je

přezkoumatelné vyšším soudem, má povahu rozhodnutí soudu prvního stupně, a to bez ohledu na to, v kterém stupni obecného soudu bylo přijato, s tou výjimkou ovšem, že vyslovená zásada neplatí pro případ, kdyby k vydání takového usnesení došlo v řízení před Nejvyšším soudem.“ K tomu srov. též další nálezy Ústavního soudu, např. ze dne 22. 10. 1998, sp. zn. III. ÚS 162/98 (publikován pod č. 129/1999 Sb. nál. a usn. Ústavního soudu), ze dne 10. 4. 2002, sp. zn. IV. ÚS 537/01 (publikován pod č. 25/2002 Sb. nál. a usn. Ústavního soudu).

V posuzovaném případě ovšem Vrchní soud v Praze rozhodl právě v řízení o samotném meritu věci, tedy o zastavení trestního stíhání. Jako odvolací soud učinil rozhodnutí ve věci samé, tj. o vlastním předmětu trestního řízení, a nejde tak o „nikoli meritorní rozhodnutí“ ve smyslu výše uvedených nálezů Ústavního soudu. Není proto namístě konstruovat možnost podání dalšího řádného opravného prostředku, jako je tomu v případě Ústavním soudem zmíněných oddělitelných řízení (např. o vazbě, o vyloučení soudců).

Nejvyššímu soudu proto nezbylo, než rozhodnout, jak je ve výroku tohoto usnesení uvedeno, aniž se mohl zabývat dalšími stížnostními námitkami státního zástupce.